

Nr 63.

Ankom till riksdagens kansli den 25 april 1919 kl. 1/3 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ödebygdsvägar.

(2:a avd.)

Uti en till riksdagen den 14 mars 1919 avlåten, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad proposition, nr 292, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagda utdrag av i statsrådet och lagrådet hållna protokoll, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslagit riksdagen att antaga därvid fogat förslag till lag om ödebygdsvägar.

Berörda lagförslag är av följande lydelse:

»Förslag

till

Lag

om ödebygdsvägar.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Med ödebygdsväg förstås i denna lag väg, som till avsevärd längd sträcker sig över fjäll, genom skogar eller genom glest befolkade trakter och som, ehuru vägen icke prövats vara för allmänna samfärdseln nyttig

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 10 saml. 40 häft. (Nr 63.)

och nödig, likväl finnes vara till gagn för det allmänna såsom ägnad att främja landets uppodlande och bebyggande.

2 §.

Uppstår fråga om anläggning av ödebygdsväg, skall, efter det plan och kostnadsförslag uppgjorts samt de väghållningsskyldiga ävensom landsfiskalen blivit i ärendet hörda, länsstyrelsen pröva, huruvida den tillämnade vägen är att hänföra till ödebygdsväg.

I samband med denna prövning äge länsstyrelsen ålägga vägstyrelsen i distrikt, där vägen skall framgå, att, om företaget kommer till stånd, ur vägkassan lämna bidrag till vägens byggande med visst belopp i penningar. Ej må sådan bidragsplikt åläggas, där densamma skulle för de väghållningsskyldiga verka oskäligt betungande, ej heller må bidraget i allmänhet sättas högre än till en sjättedel av beräknade kostnaden för den del av företaget, som faller inom distriktet.

3 §.

Huruvida väg, som länsstyrelsen prövat vara att hänföra till ödebygdsväg, skall byggas eller ej, därom bestämmes i den ordning, som är eller må varda föreskriven i fråga om beslut rörande användningen av statsanslag till sådana vägföretag.

4 §.

Anläggning av ödebygdsväg sker genom statens försorg.

Ödebygdsväg skall till byggnadssättet vara av så enkel beskaffenhet, som kan vara förenlig med vägens ändamål.

5 §.

När anlagd ödebygdsväg vunnit nödig stadga och fasthet, skall vägen övertagas till allmänt underhåll. Intill dess så skett have de väghållningsskyldiga i distriktet ej annan förpliktelse med avseende å vägens byggande än i 2 § är sagt ej heller skyldighet att deltaga i vägens underhåll den tid mark är bar.

Om vägens övertagande till allmänt underhåll meddelar länsstyrelsen, efter verkställd utredning, beslut att tillämpas från utgången av det år, då beslutet vunnit laga kraft. Från samma tid skall gällande

lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet i tillämpliga delar gälla med avseende å ödebygdsvägen som vore den allmän väg, dock med iakttagande av vad här nedan särskilt stadgas.

6 §.

Beträffande omläggning av ödebygdsväg skola, evad vägen är till allmänt underhåll övertagen eller ej, bestämmelserna i 2—5 §§ äga motsvarande tillämpning, med iakttagande att länsstyrelsens prövning för sådant fall skall gälla frågan, huruvida omläggningen länder det allmänna till gagn.

När den nya vägen övertagits till allmänt underhåll, skall, utan hinder av vad i 14 § första stycket i gällande lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet finnes stadgat, underhållet bestridas av vägkassan intill dess vid vägdelning inom distriktet annorlunda må vara bestämt.

7 §.

Sker, efter det ödebygdsväg blivit till allmänt underhåll övertagen, vägdelning inom distriktet, skall, där icke annat i laga ordning bestämmes, ödebygdsvägen i sådan egenskap omfattas av fördelningen.

8 §.

Förändras ödebygdsväg till bygdeväg eller landsväg, skall beträffande kostnaden härför tillämpas vad i 8 § andra stycket i gällande lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet finnes för där avsedda fall föreskrivet; och njute den, vilkens vägunderhåll genom förändringen försvåras, härför ersättning ur vägkassan. Om den ersättning gälle vad i 18 § i nämnda lag stadgas.

9 §.

Sedan ödebygdsväg övertagits till allmänt underhåll, lämnas av statsmedel, utöver sådant bidrag som avses i 60 § första stycket, första punkten i gällande lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, särskilt tilläggsbidrag med belopp motsvarande tre tiondelar av uppskattade kostnaden för vägens underhåll. I väghållningsdistrikt, där särskilda omständigheter äro för handen, må dock, enligt vad därom särskilt föreskrives, tilläggsbidraget kunna utgå med högre belopp intill sex tiondelar av nämnda kostnad.

Tilläggsbidraget utbetalas till vägstyrelsen. Det bidrag, som belöper på underhållet av indelad väg, tillkommer samtliga dem, som bestrida underhåll av indelad väg inom distriktet, en var i förhållande till uppskattade underhållskostnaden å hans väglott. Vad sålunda å väghållarna belöper tillhandahålles dem av vägstyrelsen på lämpligt sätt.

Vid beräkning av vägskatt, enligt vad i 60 § sista stycket i nämnda lag stadgas, skall avdrag ske jämväl för tilläggsbidraget, i den mån det belöper på indelad väg.

10 §.

Vad i VII och VIII kap. i gällande lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet stadgas beträffande vinterväghållning skall äga tillämpning med avseende å ödebygdsväg, ändå att vägen ännu icke blivit till allmänt underhåll övertagen.

11 §.

Över länsstyrelses beslut i fråga, som i denna lag omförmäles, må klagan hos Konungen i vederbörande statsdepartement föras i den ordning, som för ekonomimål i allmänhet är stadgad.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, utkommit från trycket i Svensk författningssamling.»

Beträffande utredningen i ärendet hänvisas till det propositionen bilagda utdraget av statsrådsprotokollet den 7 februari 1919.

Det framlagda lagförslaget utgör en med anledning av från lagrådet framställda anmärkningar verkställd omarbetning av ett inom jordbruksdepartementet förut utarbetat förslag, som i sin ordning grundar sig på ett utav särskilda sakkunniga inom civildepartementet den 30 april 1918 avgivet betänkande med förslag angående ödebygds- och utfartsvägar m. m.

Övannämnda inom jordbruksdepartementet ursprungligen uppgjorda förslag torde här böra återgivnas, när departementschefens uttalanden i ärendet ansluta sig till detta.

Förslaget har följande lydelse:

**„Förslag
till
Lag
om ödebygdsvägar.**

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Med ödebygdsväg förstås i denna lag väg, som till avsevärd längd sträcker sig över fjäll, skogar eller andra glest befolkade trakter samt prövas vara av betydelse för det allmänna såsom ägnad att utbreda odling och bebyggelse men icke är sådan väg, som avses i gällande lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

Ödebygdsväg skall till byggnadssättet vara av så enkel beskaffenhet, som kan vara förenlig med vägens ändamål.

2 §.

Om byggande av ödebygdsväg så ock om underhåll av sådan väg, intill dess densamma, på sätt nedan sägs, övertagits till allmänt underhåll, gälle vad beträffande användningen av för ändamålet anvisat statsanslag finnes särskilt föreskrivet.

3 §.

Till byggande av ödebygdsväg må väghållningsdistrikt, som av företaget beröres och som med hänsyn till sin ekonomiska bärkraft finnes böra i anläggningen taga del, kunna av vederbörande länsstyrelse förpliktas att ur vägkassan lämna bidrag med visst belopp i penningar. Det bidrag må icke sättas högre än till en sjättedel av beräknade kostnaden för företaget, där icke länsstyrelsen för särskilt fall prövar högre bidrag böra utgå.

4 §.

Är ödebygdsväg färdigställd, skall vägen, sedan densamma vunnit nödig stadga och fasthet, övertagas till allmänt underhåll. Här om skall länsstyrelsen efter verkställd utredning om vägens beskaffenhet meddela beslut att tillämpas från utgången av det år, då beslutet vunnit laga kraft. Från samma tid skall vägen anses såsom allmän väg enligt gällande lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

5 §.

Vad här ovan i denna lag stadgats skall äga motsvarande tillämpning beträffande omläggning av ödebygdsväg.

6 §.

Sker, efter det ödebygdsväg blivit till allmänt underhåll övertagen, vägdelning inom distriktet, skall, där icke annat i laga ordning bestämmes, ödebygdsvägen i sådan egenskap omfattas av förrättningen.

7 §.

Förändras ödebygdsväg till bygdeväg eller landsväg, skall beträffande kostnaden härför tillämpas vad i 8 § andra stycket i gällande lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet finnes för där avsedda fall föreskrivet; och njuten, vilkens vägunderhåll genom förändringen försvåras, härför ersättning ur vägkassan. Om den ersättning gälle vad i 18 § nämnda lag stadgas.

8 §.

Sedan ödebygdsväg övertagits till allmänt underhåll, lämnas av statsmedel, utöver sådant bidrag som avses i 60 § första stycket, första punkten i gällande lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, särskilt tilläggsbidrag med belopp motsvarande tre tiondelar av uppskattade kostnaden för vägens underhåll. I väghållningsdistrikt där särskilda omständigheter äro för handen, må dock, enligt vad därom särskilt föreskrives, tilläggsbidraget kunna utgå med högre belopp intill sex tiondelar av nämnda kostnad.

Tilläggsbidraget utbetalas till vägstyrelsen och tillkommer, i den mån det samma belöper på underhållet av indelad väg, samtliga naturaväghållare i distriktet en var i förhållande till uppskattade underhållskostnaden å hans väglott. Vad sålunda å väghållarna belöper tillhandahålles dem av vägstyrelsen på lämpligt sätt.

Vid beräkning av vägskatt, enligt vad i 60 § sista stycket i nämnda lag stadgas, skall avdrag ske jämväl för tilläggsbidraget, i den mån det belöper på indelad väg.

9 §.

Vad gällande lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet stadgar beträffande vinterväghållning skall äga tillämpning jämväl å ödebygdsväg, ändå att vägen ännu icke blivit till allmänt underhåll övertagen.

10 §.

Lika med ödebygdsväg anses i denna lag till sådan väg hörande bro och färja.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, utkommit från trycket i Svensk författningssamling.»

I det propositionen bilagda statsrådsprotokollet den 7 februari 1919 har departementschefen i anslutning till sistnämnda lagförslag anfört följande:

»Beträffande till en början sakkunnigas förslag, i vad detsamma avser ödebygdsväg, hava, såsom i det föregående framhållits, de särskilda stadganden, vilka utgöra en nödvändig förutsättning för tillämpningen av riksdagens beslut om anslag till anläggning av sådan väg, i förslaget utformats såsom ändringar i eller tillägg till allmänna väglagen av år 1891. Emellertid äro, såsom jämväl av vägkommissionen erinrats, vissa av dessa stadganden av beskaffenhet att överhuvud taget icke böra ingå i allmän lag. Så är bland annat förhållandet med de bestämmelser, som skola reglera ödebygdsvägs anläggning och första underhåll genom statsverkets försorg. Frågan i dessa delar bör nämligen ordnas genom de föreskrifter, som stadgas rörande användningen av det för ändamålet anvisade anslag. I överensstämmelse härmed hava de härutinnan erforderliga stadgandena också blivit intagna i ovan nämnda kungörelsen den 11 oktober 1918 rörande anslagets användande.

Övriga för frågans reglerande erforderliga stadganden böra däremot såsom inverkan på väghållningsdistriktens rätt fastslås genom lag. Vid ärendets beredning har jag emellertid funnit, att dessa bestämmelser icke lämpligen böra inarbetas i gällande väglag. Denna lag är ju för närvarande föremål för en omfattande revision, och det förefaller mig därför mindre tilltalande att nu företaga de rätt avsevärda ändringar i lagen, som skulle erfordras för genomförande av sakkunnigas förslag. Härtill kommer, att de ifrågasatta nya bestämmelserna skola, åtminstone tillsvidare, gälla allenast inom ett begränsat område av vårt land samt att vissa av dessa bestämmelser visat sig icke kunna utan svårighet inordnas i själva väglagen, vilken ju såsom sitt föremål angiver uteslutande sådan väg, som prövas vara nyttig och nödig för den allmänna samfärdseln. På grund härav har jag ansett övervägande skäl tala för en anordning i den av länsstyrelsen i Väster-norrlands län förordade och jämväl av vägkommissionen antydda riktning, att de särskilda bestämmelser, vilka erfordras rörande ödebygdsväg, sammanföras i en självständig lag. Denna lag skall tillsvidare gälla vid sidan av allmänna väglagen. Vid den förestående slutliga revisionen av väglagstiftningen torde nyssnämnda bestämmelser enligt min uppfattning böra inarbetas i den lag, som därefter skall gälla beträffande landsbygdens allmänna vägar.

I överensstämmelse med vad jag sålunda anfört har jag låtit inom departementet uppgöra förslag till en självständig lag om ödebygdsvägar.

Vid utarbetande av detta förslag, som i åtskilliga punkter hänvisar till allmänna väglagen, har jag givetvis låtit mig angeläget vara att i sak så nära som möjligt ansluta mig till motsvarande delar i sakkunnigas förslag, vilket ju legat till grund för riksdagens beslut om beviljande av anslag.

Vad därefter angår det av sakkunniga framlagda förslaget om visst tillägg till 1907 års lag om enskilda vägar på landet i syfte att bereda möjlighet för kommuner och väghållningsdistrikt att ekonomiskt understödja byggandet av enskild väg, ansluter jag mig till den av länsstyrelsen i Västernorrlands län samt vägkommissionen uttalade uppfattning, att befogenhet i sådan riktning icke bör inrymmas åt de allenast för allmänna vägväsendet inrättade väghållningsdistrikten. Mera tvivelaktig ställer sig frågan för kommunernas vidkommande. Frågan härom måste emellertid ses i samband med åtskilliga andra kommunala spörsmål och kan följaktligen icke rätt bedömas utan en mera allsidig utredning. Med anledning härav anser jag de sakkunnigas i ämnet gjorda förslag icke böra upptagas till avgörande i nu förevarande sammanhang. Någon vidare hemställan i denna del av ärendet har jag följaktligen icke att göra.

Vidkommande slutligen innehållet av det inom departementet uppgjorda förslaget till *lag om ödebygdsvägar* tillåter jag mig anföra följande.

I förslaget angives icke, att lagens tillämplighetsområde skall vara inskränkt till de fyra nordligaste länen. För den händelse statsmakterna framdeles bevilja anslag till ödebygdsvägar jämväl inom andra trakter av vårt land, skall lagen följaktligen utan vidare gälla beträffande ödebygdsväg jämväl i sådana trakter.

1 §. Den i 1 § förekommande definitionen å begreppet ödebygdsväg ansluter sig nära till den i sakkunnigas förslag upptagna. Genom densamma avgränsas ödebygdsväg från, å ena sidan, de i väglagens mening allmänna vägarna — dit jämväl äro att hänföra såväl de ödebygdsvägar av äldre typ, vilka finnas anlagda i Västerbottens läns lappmark, som ock de s. k. enklare vägar, till vilkas anläggande i de nordligaste länen särskilt statsanslag finnes anvisat — samt, å andra sidan, de enskilda vägarna. Till sistnämnda grupp höra även sådana utfartsvägar, till vilkas byggande statsbidrag utgår jämlikt beslut av sistlidna års lagtima riksdag.

Den i paragrafens andra stycke intagna allmänna bestämmelsen

om ödebygdsvägens byggnadssätt har, liksom vägens definition, givetvis måst upptagas i själva lagen med hänsyn därtill att väghållningsdistrikten skola vara skyldiga att efter någon tid övertaga vägens underhåll samt jämväl under vissa förhållanden äro pliktiga deltaga i kostnaderna för vägens anläggande. Att, utöver en sådan allmän bestämmelse, i lagen inrymma mera detaljerade föreskrifter rörande vägens konstruktiva beskaffenhet lärer däremot icke vara nödigt eller ens lämpligt.

Ödebygdsvägarna äro avsedda att anläggas genom statens försorg och på dess bekostnad, eventuellt med bidrag till någon mindre del från vederbörande väghållningsdistrikt. Såsom förutsättning för statens befattning med företag av sådant slag gäller emellertid, att erforderlig mark jämte byggnadsmaterialer kostnadsfritt få disponeras för vägbyggnaden. Bestämmelser i båda dessa hänseenden hava av sakkunniga givits plats i tillägg till väglagens 4 §. Emellertid hava, såsom redan i det föregående angivits, några särskilda stadganden beträffande statens åtgärder med avseende å vägarnas anläggande och första underhåll ansetts icke böra inrymmas i själva lagen utan hava i stället upptagits bland de allmänna villkor och bestämmelser, som enligt kungörelsen den 11 oktober 1918 skola gälla för anslaget användande. Jämväl villkoret om kostnadsfritt tillhandahållande av mark m. m. har, då bestämmelse härom uppenbarligen icke bör genom lag fastslås, intagits i nyssnämnda kungörelse. Vid nu angivna förhållanden har beträffande vägens byggande och första underhåll i det föreliggande lagförslaget icke upptagits mera än den i 2 § lämnade hänvisningen till vad beträffande statsanslagets användande finnes särskilt föreskrivet.

2 §.

I 3 § hava inrymts bestämmelserna om väghållningsdistriktets eventuella skyldighet att med penningar bidra till anläggandet av ödebygdsväg, vilken skyldighet givetvis måste fastslås genom lag. De i ovannämnda kungörelse den 11 oktober 1918 härom givna föreskrifter böra följaktligen ur kungörelsen utgå.

3 §.

På prövning av vederbörande länsstyrelse skall enligt sakkunnigas förslag i varje särskilt fall bero, dels huruvida sådant bidrag skall utgöras, dels ock, med viss närmare angiven begränsning, det belopp, varmed bidraget skall utgå. Enligt förslaget skulle allenast vid prövningen av sistnämnda fråga hänsyn tagas till den ekonomiska bärkraften hos distriktet. Då emellertid sådan hänsyn torde böra göra sig gällande jämväl vid avgörandet av den grundläggande frågan, huruvida distriktet överhuvud taget bör få sig ålagd någon bi-

dragsskyldighet eller icke, har i överensstämmelse härmed det nu föreliggande förslaget avfattats.

Beslutet om distriktets bidragsskyldighet bör påtagligen ställas i visst samband med avgörandet av själva vägbyggnadsfrågan. Härom hava några bestämmelser emellertid icke ansetts böra inflyta i det nu framlagda lagförslaget. I sakkunnigas lagförslag däremot hava stadganden i hithörande ämne givits plats i tillägg till väglagens 4 §, som i sin nuvarande lydelse avhandlar det formella förfarandet vid väganläggningsfrågors behandling och prövning. Enligt detta tillägg skulle länsstyrelsen vid meddelande av beslut rörande byggande av ödebygdsväg tillika avgöra frågan om distriktets bidragsskyldighet. Sakkunniga hava nämligen utgått från att det skulle ankomma på länsstyrelsen att, såsom nu enligt 4 § väglagen är fallet beträffande allmän väg, jämväl beträffande ödebygdsväg fatta beslut om att vägen skall byggas. I samband med detta beslut skulle då enligt sakkunnigas förslag distriktets bidragsskyldighet avgöras.

Emellertid läser beträffande frågan om byggande av ödebygdsväg något *beslut*, i den mening väglagens 4 § fattar ordet, överhuvud taget icke kunna komma ifråga. Ett dylikt beslut innebär nämligen ett *åläggande* för vederbörande att anlägga den väg beslutet avser. Ett motsvarande åläggande för statsverket att bygga ödebygdsväg läser uppenbarligen icke kunna komma i fråga. Anläggandet av sådan väg är ju en statsverkets ensak och beror ytterst på huruvida statsanslag för ändamålet finnes tillgängligt eller ej. Anläggningsfrågan bör sålunda regleras endast genom de bestämmelser, som gälla för anslaget användande.

Såsom redan framhållits är anslaget till anläggande av ödebygdsväg avsett att disponeras av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Vid sådant förhållande, och då anläggningen skall ske helt och hållet genom statens försorg, läser det ankomma på nämnda styrelse att med tillämpning av de beträffande anslaget användande gällande föreskrifter besluta om igångsättande av sådant byggnadsföretag. Styrelsens beslut i ämnet måste emellertid föregås av en på lämpligt sätt anordnad undersökning inom orten beträffande vägens behövlighet jämte andra på byggnadsfrågan inverkan omständigheter. Enligt min uppfattning torde länsstyrelsens befattning med frågan om ödebygdsvägs anläggning huvudsakligen böra hava avseende på denna förberedande utredning, vilken lämpligen bör utmynna däri att länsstyrelsen, med ledning av den vunna utredningen och efter vederbörandes hörande, meddelar yttrande, huruvida vägbyggnadsföretaget bör komma till stånd eller icke. Jag

har nu tänkt mig, att länsstyrelsen i samband härmed skall meddela beslut, huruvida och i vilken omfattning vederbörande väghållningsdistrikt skall hava skyldighet att, på sätt i 3 § av det nu föreliggande lagförslaget angives, med penningar bidra till vägbyggnaden, därest densamma kommer till stånd. Frågan härom bör nämligen, såsom inverkan på det erforderliga statsanslagets storlek, vara avgjord redan innan företaget igångsättes. Med denna anordning skall således något formligt beslut, att ödebygdsväg skall anläggas, icke meddelas av länsstyrelsen.

Innan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen beviljar anslag till något byggnadsföretag av nu ifrågakvarande slag, skall sålunda hos styrelsen föreligga dels uttalande från vederbörande länsstyrelse, att denna efter vederbörandes hörande ansett den ifrågasatta vägen böra komma till stånd såsom ödebygdsväg, dels ock det beslut, som länsstyrelsen, enligt vad ovan sagts, i samband med avgivande av nämnda uttalande skall hava fattat rörande distriktets bidragsskyldighet.

En anordning sådan, som den av mig nu förordade, förutsätter emellertid viss omarbetning av motsvarande stadganden i kungörelsen den 11 oktober 1918.

Bestämmelserna i de två första punkterna av 4 § överensstämma till sitt innehåll nära med vad sakkunniga i motsvarande avseenden föreslagit. Att märka är likväl att, såsom förut angivits och i olikhet mot vad som skett i sakkunnigas förslag, någon skyldighet för statsverket att till en tid underhålla ödebygdsvägen icke stadgats i själva lagen.

4 §

I slutet av paragrafen har upptagits bestämmelse, att ödebygdsväg skall från utgången av det år, under vilket laga kraft ägande beslut om vägens övertagande till allmänt underhåll föreligger, anses såsom allmän väg enligt gällande väglag. Från denna tidpunkt skola följaktligen, med visst här nedan angivet undantag, väglagens bestämmelser utan vidare äga tillämpning med avseende å ödebygdsvägen såsom om denna vore allmän väg.

I olikhet häremot skulle enligt sakkunnigas förslag ödebygdsväg redan från början anses såsom allmän väg, samt väglagen förty redan från första stund vara tillämplig jämväl å ödebygdsvägen. Då emellertid staten skall ombesörja och i regel till väsentligaste delen bekosta byggandet av sådan väg, samt staten dessutom under någon tid skall bestrida vägens underhåll, synes anledning saknas att, redan för tiden innan underhållet övergått å distriktets väghållare, likställa ödebygdsväg med allmän väg i väglagens bemärkelse. Så mycket mindre skäl torde härtill förefinnas, som varken de i väglagen givna bestämmelserna

om det formella förfarandet vid vägbyggnadsfrågans avgörande ej heller nämnda lags föreskrifter om allmän vägs konstruktiva beskaftenhet skola komma i tillämpning i vad angår ödebygdsväg.

5 §.

I 5 § utsäges att förslaget föregående paragrafer skola äga motsvarande tillämpning, då ödebygdsväg 'omläggas', med vilket uttryck avses en förändring av vägens läge i plan. Av nu ifrågavarande bestämmelse, som överensstämmer med vad sakkunniga härutinnan föreslagit, följer, att vad i väglagens 14 § första stycket stadgas, för den händelse väg varder omlagd, icke skall äga tillämpning, där omläggningen avser ödebygdsväg.

Med omläggning av ödebygdsväg hava sakkunniga i sitt förslag jämställt ett 'iståndsättande' av sådan väg. Uttrycket 'iståndsättande av ödebygdsväg' lär knappast kunna tolkas annorlunda än såsom avseende utförandet av någon grundligare reparation å vägen. Härav skulle då följa, att därest ödebygdsväg, vars underhåll redan har övertagits av väghållningsdistriktet, erfordrade en dylik reparation, statsverket skulle ej mindre bekosta denna reparation utan även under någon tid därefter underhålla den reparerade vägen. En dylik anordning synes mig icke lämplig om ens av sakkunniga avsedd. Jag har för den skull ansett några bestämmelser om »iståndsättande av ödebygdsväg» icke böra inflyta i lagen.

6 §.

Enligt stadgande i väglagens 41 § skall vid verkställande av vägdelning träffas bestämmande bland annat om vilka vägar skola anses såsom allmänna samt om dessa vägars egenskap av landsväg eller bygdeväg. Med tillämpning allenast av detta stadgande skulle följaktligen en inom distriktet befintlig ödebygdsväg icke kunna med bibehållande av denna sin egenskap omfattas av vägdelningsförrättningen. För möjliggörande av att så må kunna ske har uttrycklig bestämmelse i ämnet upptagits i det nu framlagda förslaget 6 §.

Denna bestämmelse avser emellertid allenast sådan ödebygdsväg, som redan utgör föremål för allmänt underhåll.

Jag tillåter mig i detta sammanhang erinra, att sakkunniga i sitt förslag såsom tillägg till väglagens 43 § upptagit ett stadgande, enligt vilket jämväl sådan ödebygdsväg, vars underhåll ännu ankomme på statsverket, skulle kunna vid vägdelning påföras fastighet till underhåll in natura från den tidpunkt, då vägens underhåll genom statsverket upphörde. Något stadgande i sådan riktning har emellertid icke ansetts böra inflyta i nu föreliggande förslag. Ett dylikt stadgande skulle

nämligen knappast bliva av större praktisk betydelse, vartill kommer, att sakkunnigas förslag i denna del skulle, med hänsyn särskilt till det sätt på vilket den allmänna bidragsskyldigheten till vägunderhållet är genom väglagen ordnad, för sitt genomförande föranleda vissa andra bestämmelser av rätt invecklad beskaffenhet.

Väglagens 8 § andra stycket, 14 § andra stycket samt 18 § innehålla vissa bestämmelser avsedda att vinna tillämpning, bland annat, då bygdeväg förändras till landsväg. Motsvarande stadganden böra gälla jämväl vid eventuell förändring av ödebygdeväg till bygdeväg eller landsväg. Uttryckligt stadgande i sådan riktning har intagits i lagförslagets 7 §, vilken paragraf får sin betydelse, vare sig ödebygdevägen före förändringen varit eller icke varit till allmänt underhåll övertagen.

7 §.

Sakkunniga hava i sitt betänkande förordat, att till bestridande av underhållet å ödebygdeväg, som övertagits till allmänt underhåll, skall utgå ett väsentligt högre statsbidrag än som nu enligt 60 § väglagen lämnas såsom ordinarie bidrag till de allmänna vägarnas underhåll. Härvid är till en början att märka, att vid beräkning av ordinarie statsbidragets belopp hänsyn skall tagas till uppskattade underhållskostnaden jämväl å dylik ödebygdeväg. Vägen är ju, sedan den övertagits till allmänt underhåll, att anse såsom allmän väg. Sakkunniga hava nu hemställt, att, utöver berörda ordinarie bidrag, som på grund av 1918 års lagändring numera utgår med tre tiondelar av uppskattade underhållskostnaden, skall, där till allmänt underhåll övertagen ödebygdeväg finnes inom distriktet, lämnas ett särskilt tilläggsbidrag motsvarande i regel tre tiondelar av uppskattade kostnaden för ödebygdevägens underhåll. För särskilda fall skall dock tilläggsbidraget kunna, efter Kungl. Maj:ts prövning, utgå med högre belopp, intill sex tiondelar av nämnda kostnad.

8 §.

Bestämmelser i nu angivet syfte hava upptagits i första stycket av 8 § i det nu anmälda lagförslaget.

Jag tillåter mig därvid erinra, att särskilt anslag till bestridande av berörda tilläggsbidrag ännu icke beviljats av riksdagen. I de bestämmelser, som skola gälla för användningen av sådant anslag och vilka avses med den i slutet av paragrafens nyssnämnda stycke lämnade hänvisningen, torde böra inflyta, bland annat, de föreskrifter, som skola komma till användning, därest väghållningsdistrikt önskar komma i åtnjutande av högre tilläggsbidrag än det normala.

I nära anslutning till sakkunnigas uppfattning, att tilläggsbidraget bör tillgodokomma icke allenast dem, som å ödebygdsväg fullgöra underhåll in natura, har i andra och tredje styckena i nu ifrågavarande paragraf upptagits, bland annat, att den del av tilläggsbidraget, som belöper på underhållet av indelad väg, skall tillhandahållas distriktets samtliga naturavaghållare, en var i förhållande till uppskattade underhållskostnaden å hans väglott, ävensom att vid vägskattens beräkning avdrag från uppskattade kostnaden för underhållet av de indelade vägarna inom distriktet skall göras jämväl för tilläggsbidraget i nu nämnd del.

Genom dessa två bestämmelser kombinerade med varandra vinnes nämligen att tilläggsbidraget kommer samtliga till vägväsendet inom distriktet bidragspliktiga, bland dem även icke-natura-vaghållarna, i lika mån till godo. Motsvarande bestämmelser beträffande det ordinarie underhållsbidraget återfinnas i väglagens 60 § andra och tredje styckena.

9 §.

Enligt förslagets 9 § skola väglagens bestämmelser om vintervaghållning gälla beträffande ödebygdsväg, redan innan vägen övertagits till allmänt underhåll. Paragrafen innehåller följaktligen ett undantag från den allmänna regeln om tidpunkten för inträdet av väglagens tillämpning i fråga om ödebygdsväg. I det av sakkunniga uppgjorda förslaget till ändringar i väglagen har något uttryckligt stadgande om vintervaghållningen, motsvarande det nu ifrågavarande, icke behövt upptagas, eftersom enligt detta förslag ödebygdsvägen redan från sin första tillblivelse skulle vara att anse såsom allmän väg.

Vidare bör i detta sammanhang påpekas, att sakkunniga i sitt lagförslag ansett sig böra till väglagens 75 § foga ett nytt stycke av innehåll, att vederbörande länsstyrelse skulle äga att beträffande ödebygdsväg medgiva vissa lättnader i fråga om sättet för vintervaghållningens utförande. Såsom av motiveringen framgår skulle sålunda plogning av vägen icke alltid behöva verkställas, utan vägen i stället göras framkomlig genom snötäcket tillpressning, exempelvis med en därtill lämplig vägvält.

Då befogenhet i angivna riktning redan nu enligt väglagens bestämmelser lär anses tillkomma länsstyrelse, har det föreslagna stadgandet såsom onödigt icke infutit i det nu framlagda förslaget.

10 §.

Enligt sakkunnigas förslag skola till ödebygdsväg hörande bro

och färja likställas med sådan väg. Stadgande härom har upptagits i 10 § av nu anmälda förslag.»

Som nämnts föranledde sistberörda lagförslag anmärkningar från lagrådet. Dessa äro dels av principiell natur, dels riktade mot förslaget allmänna byggnad. De senare lämnas här åsido, då de alla vunnit beaktande i det omarbetade förslaget. Lagrådets principiella betänkligheter framgå av följande uttalande:

Utskottet.

»Utmärkande för den ifrågasatta nya vägtypen ödebygdsväg är bland annat, att vägen icke är sådan, att den prövas vara för allmänna samfärdseln nyttig och nödig. På sätt vägkommissionen i sitt utlåtande över de sakkunnigas förslag närmare utvecklat, överensstämmer det emellertid icke med hittills vedertagna grundsatser på förevarande rättsområde att betunga väghållningsdistrikt med besvär och kostnader för byggande och underhåll av väg, vilken saknar nämnda betydelse för samfärdseln. Övertygande skäl för att härutinnan frångå gällande rättsståndpunkt hava, såvitt lagrådet kunnat finna, ej heller blivit anförda. Lagrådet kan fördenskill ej tillstyrka, att förslaget lägges till grund för proposition i ämnet.»

Med anledning av de sålunda uttalade betänkligheterna anser sig utskottet böra erinra, att 1918 års lagtima riksdag på framställning av Kungl. Maj:t i proposition nr 418 anvisade på extra stat för år 1919 under sjätte huvudtiteln ett reservationsanslag av 400,000 kronor att under i statsrådsprotokollet angivna grunder utgå som bidrag till anläggning av s. k. ödebygdsvägar inom Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län. I statsverkspropositionen innevarande år har anslag för enahanda ändamål äskats och av riksdagen jämväl anvisats å extra stat för år 1920. I enlighet med ovan nämnda av riksdagen antagna grunder äro allmänna villkor och bestämmelser att tillsvidare lända till efterrättelse för åtnjutande av statsbidrag från berörda anslag utfärdade genom kungörelsen den 11 oktober 1918 (nr 885). Dessa grunder innefattade bland annat, att intressenterna i vissa fall skulle kunna förpliktas att med bestämt belopp, i regel icke överstigande en sjättedel av den beräknade kostnaden, bidra till väganläggningen, att erforderlig mark, med visst av riksdagen sedermera uteslutet undantag, och byggnadsämnen alltid borde ställas till vägföretagets fria disposition, samt att väghållningsdistriktet skulle hava vissa förpliktelser med avseende å vägarnas framtida underhåll.

Av vad sålunda anförts anser utskottet, i likhet med föredragande departementschefen, följa, att riksdagen för sin del godkänt grundsatsen

om väghållningsdistriktens deltagande i kostnaderna för byggande och underhåll av nu ifrågavarande slag av vägar, ehuru dessa vägar icke prövats nyttiga och nödiga för den allmänna samfärdseln, samt att vid sådant förhållande och då i allt fall den nu ifrågasatta lagstiftningen utgör en nödvändig förutsättning för det redan beviljade anslagets användande vad lagrådet i nu förevarande avseende anmärkt icke synes böra utgöra hinder för det framlagda förslaget upphöjande till lag.

Vad härefter angår lagförslaget innehåll i övrigt och dess avfattning har utskottet vid verkställd granskning icke funnit anledning till någon invändning, utan vill endast till närmare belysning av förslaget innebörd anföra följande. Enligt berörda av Kungl. Maj:t utfärdade allmänna villkor och bestämmelser för åtnjutande av statsbidrag från ifrågavarande anslag skall, såsom förut nämnts, bland annat för vägföretag av förevarande slag erforderlig mark kostnadsfritt tillhandahållas av intressenterna. Bestämmelse härom eller hänvisning härtill finnes ej intagen i lagförslaget. Framhållas kan, att föreskriftens intagande i lagen skulle innebära en utvidgning av expropriationsförfarandet. Enligt förslaget utgör bestämmelsen endast en förutsättning för statsanslagets åtnjutande. Då, i händelse av bestridande att avstå för ödebygdsväg erforderlig mark, tvångsätgärder ej böra tillgripas, biträder utskottet departementschefens åsikt, att nämnda bestämmelse icke bör inflyta i lagen.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande proposition må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 25 april 1919.

På jordbruksutskottets vägnar:

RAOUL HAMILTON.

Närvarande: Herrar greve Hamilton, greve Wachtmeister, Persson, Barthelson, Öberg, Sjöblom, Olsson, Johansson i Uppmälby, Sävström, friherre Hermelin, Pettersson. Welander, Vasseur, Larsson, Molin och Ericsson i Arboga.